

Foto: archív

VEDECKO-TECHNOLOGICKÉ PARKY ŠTARTUJÚ ZNALOSTNÚ EKONOMIKU

Pojem znalostná ekonomika rezonuje čoraz častejšie vo vyspelom svete. Bez nej sa totiž nedá zabezpečiť dlhodobá konkurencieschopnosť krajiny či regiónu. Znalostná spoločnosť je predovšetkým o využívaní nových poznatkov v praxi. Prináša konkurenčnú výhodu podnikom, a tým aj pracovné príležitosti a väčšiu sociálnu istotu pracujúcim. Jedným z nástrojov, ktorým sa v zahraničí podarilo podporiť rozvoj znalostnej spoločnosti, sú vedecko-technologické parky (VTP).

spoločnosti z akéhokoľvek technologického sektora. Asi 16 % parkov je špecializovaných na jedno alebo dve odvetvia. VTP vznikajú v blízkosti zoskupenia alebo na pôde univerzít. Vplyv univerzít na rozvoj regiónu ilustruje takzvaný Cambridge fenomén - teda univerzita sa stala bázou, okolo ktorej sa intenzívne rozvíja podnikanie v podobe tisícok technologických firiem. Univerzita a prípadne aj profesor majú podiel na firme, ktorú založili študenti, a spoločne ju aktívne rozvíjajú. Tým, že študenti sa podieľajú na výskume, učia sa riešiť vedecké či technické problémy novým spôsobom. Takže aj v svojom zamestnaní budú pri riešení problémov zdatnejší a tým aj úspešnejší než pri klasickom učení memorovaním.

■ **V zahraničí je asi 40 percent VTP výhradne vo verejnej vlastníctve. Aký prínos majú štáty či samosprávy, ktoré investujú do budovania VTP?**

VTP preukázateľne z príkladov zo západnej Európy pomáhajú naštartovať ekonomiku regiónu, a teda aj celého štátu. Zvyšujú zamestnanosť v horizonte troch rokov o viac ako 4 %, prispievajú k zvýšeniu HDP a priťahujú zahraničné investície. Z patentov a technologických novinek vytvorených vo VTP bude profitať celá spoločnosť, predovšetkým však región. Preto v snahe podporiť rozvoj regiónu miestne autority podporujú vznik takýchto parkov.

■ **Akým spôsobom funguje transfer poznatkov do praxe?**

Na univerzitách sa rieši množstvo výskumných a vedeckých úloh, ktorých realizácia v praxi je často zdĺhavá, niektoré dobré myšlienky sa nerealizujú vôbec. Vedeckovýskumní pracovníci sa z prevažnej časti venujú svojim vedeckým problémom a často im chýbajú skúsenosti z výroby, finančné prostriedky, podmienky v oblasti realizácie. Spolupráca univerzity s praxou je preto veľmi dôležitá. Jednou z prvoradých úloh VTP je vytvárať podmienky na realizáciu významných výsledkov vedy a výskumu v komerčnej oblasti.

Existuje aj iná modernejšia cesta. Mnoho absolventov, doktorandov vrátane ich vedúcich a školiteľov, má počas štúdia veľmi dobré myšlienky a technické riešenia, ktoré prezentujú v diplomových a dizertačných prácach. VTP im môže pomôcť tieto nápady rozvíjať a realizovať predovšetkým formou založenia si vlastnej firmy a dať projektom konkrétnu podobu konkurenčne schopného produktu, určeného na trh.

■ **STU patrí k výrazne výskumne orientovaným univerzitám, už dnes tu existujú viaceré výskumné centrá. Ako vnímate VTP na Slovensku?**

Slovensko je len na začiatku budovania vedecko-technologických parkov. Pozitívne je, že za ostatné dva roky boli ohlásené viaceré projekty. Existujúce snahy o slovenské VTP vznikajú iba na základe lokálnych iniciatív, nie na základe štátnej politiky.

Slovensko sa teda ešte nemôže pochváliť veľkými VTP, ale máme odborníkov a zahraničné know-how. Aj STU určite má potenciál na vytvorenie niektorej z foriem VTP. STU patrí k najlepším výskumným organizáciám na Slovensku, je druhou najväčšou vzdelávacou inštitúciou a intenzívne spolupracuje s mnohými subjektmi z praxe. Sami zvažujeme projekt budovania takéhoto univerzitného vedecko-technologického parku. Finančné sú však zatiaľ limitované.

■ **Čo je podľa vás na Slovensku kľúčové pre fungovanie VTP okrem odbornej základne?**

Za kľúčové považujem, rovnako ako to vidieť v zahraničí, dobre fungujúce a dobre financované výskumné univerzity, v ktorých okolí sa takéto parky budujú. Výskumné univerzity predstavujú nielen výskum a jeho výsledky, ale aj výchovu novej generácie expertov v príslušných technológiách, ktorí ich ďalej prakticky uplatňujú v praxi. „Stačí“ dostatočne priblížiť podniky a firmy využívajúce tieto hodnoty. Kvalifikovaných ľudí máme, potrebujeme výraznejšie posilniť technickú infraštruktúru. A to ako zo zdrojov štrukturálnych fondov EÚ, tak aj zo štátneho rozpočtu. Oba zdroje majú svoje špecifiká. Bolo by to v súlade s programovým vyhlásením vlády.

VEDA A VÝSKUM POTREBUJÚ DOBRE ZORGANIZOVANÉ A EFEKTÍVNE RIADENÉ ZÁZEMIE

Nielen komerčné spoločnosti, ale aj organizácie štátneho sektora, výskumné inštitúcie, školy či samosprávy potrebujú na správne fungovanie profesionálne a efektívne riadenie. K subjektom, ktoré nie sú štandardne organizované, pretože poskytujú špecifické služby, patria vedecko-technologické parky (VTP).

Foto: archív

„Špecifiká VTP oproti bežnej komerčnej riadenej organizácii sú najmä v tom, že VTP je potrebné vnímať nie ako organizáciu, ale ako komplex rôznych samostatných spoločností vrátane univerzity, ktoré spája myšlienka o prepojení vedy s praxou. Okrem cieľa zisku existuje aj verejný záujem - aplikácia výsledkov výskumu do praxe a tým zabezpečenie tvorby inovácií,“ hovorí Jana Gálisová, konzultantka poradenskej spoločnosti Centire, ktorá sa okrem iného venuje procesnému riadeniu a riadeniu výkonnosti. V rámci VTP sú prioritne sústredené inovačné pracoviská zaoberajúce sa experimentálnymi priemyselnými výskumami. Zároveň sú súčasťou VTP strediská na zabezpečenie podpory rôzneho charakteru pre inovačné pracoviská. VTP teda vyžaduje manažérske spôsoby riadenia, avšak so zastúpením vedeckých kapacít.

ODPORUČENÝ KONCEPT ORGANIZAČNEJ ŠTRUKTÚRY

Pri tvorbe organizačnej štruktúry VTP je dôležité jasne definovať služby a ďalšie funkcie, ktoré bude VTP naplňať nielen v prospech subjektov parku, ale aj celého komplexu. „Vedecko-technologický park môže využívať aj existujúce kapacity - napríklad pracoviská univerzity. Je potrebné zohľadniť aj možnosti outsourcovania (externého zabezpečenia) niektorých pozícií a služieb, napríklad služieb súvisiacich s HR, účtovníctvom, IT, poradenstvom pre eurofondy či ekonomickým poradenstvom,“ upozorňuje J. Gálisová.

OSVEDČENÁ FORMA KONCENTROVANEJ SPRÁVY

Na lepšie fungovanie VTP je potrebné zabezpečiť centralizovanú správu parku. Osvedčenou formou zo zahraničia je napríklad založenie správovskej spoločnosti. Jej hlavnou funkciou je zabezpečenie funkcionality VTP ako celku. To znamená zaistenie takých podmienok pôsobenia, rozvoja a správy VTP, ktoré umožnia vytvo-

riť jeho elementom optimálne podmienky, a umožnia im zamerať sa na svoje hlavné činnosti. Výhodou založenia správy parku je okrem iného aj to, že koncentrovaným zabezpečovaním služieb jej prostredníctvom tak vznikajú úspory z rozsahu a prehladnosť vzťahov elementov v parku.

Jednou z možností centralizovanej správy parku je napríklad obchodná spoločnosť zriadená univerzitou. Ide o prevádzkovanie VTP samostatnou spoločnosťou s finančným vkladom vysokej školy. Tá by mala v prípade potreby, možnosti a záujmu oboch strán v najme priestory univerzity a za vopred dohodnutých podmienok by s nimi hospodárila.

Výhodou VTP postaveného pri univerzite je aj to, že môže na vznik využiť aj existujúce zdroje univerzity. „Vlastné zdroje je potrebné alokovať na úhradu tých nákladov, ktoré nie je možné zabezpečiť dotáciami zo štátneho rozpočtu či eurofondov - napríklad náklady na základnú infraštruktúru,“ dodáva J. Gálisová.

Príjem parku môžu prinášať aj rôzne služby, ktoré poskytujú všetky súčasti VTP. Finančne výhodné je, ak sú niektoré podporné služby dôležité na prevádzku areálu, vykonávané centrálnou správou parku. Napríklad správa majetku, administratíva či vedenie účtovníctva. Netreba zabudnúť na typy činností, ako sú licencovanie, právne služby, starostlivosť o duševné vlastníctvo, čerpanie grantov či EÚ fondov.

AJ VTP POTREBUJE PLÁN ROZVOJA

Ciele priebežného rozvoja parku je potrebné - tak ako pri iných organizáciách - sformulovať v investičnom pláne. Jeho tvorba musí vychádzať z potrieb rozvoja parku, ale prípadne aj jednotlivých fakúlt, ak je VTP postavený pri univerzite. Plán by mal zohľadňovať najmä časové hladiská plánovaného rozvoja, jednotlivé investičné oblasti aj s objemom investičných výdavkov a základné spôsoby financovania. „Biznis model pre VTP predstavuje určitý nervový systém parku, bez ktorého by park nemohol plniť základné úlohy a ďalej sa rozvíjať,“ prirovnáva J. Gálisová.

Správne fungovanie parku je prínosom aj pre celú spoločnosť. Ukazujú to aj príklady zo západnej Európy, kde VPT fungujú celé desaťročia. Výsledky výskumu a vývoja, kto-

ré je možné aplikovať v praxi, nielenže vytvárajú podmienky na zvyšovanie konkurencieschopnosti jednotlivých regiónov, ale vytvárajú aj nové pracovné miesta a priťahujú ďalších investorov do hospodárskych odvetví s vyššou pridanou hodnotou.

VTP priniesú rovnako množstvo pozitívnych efektov aj pre sektor výskumu a vývoja - ako napr. generovanie vlastných príjmov, medzinárodné zviditeľnenie univerzity a jej výskumných pracovníkov. V konečnom dôsledku má tak z daných aktivít prínos celá spoločnosť.

Napriek tomu, že hospodárstvo Slovenska napreduje, je doterajší záujem štátu o výskum a vývoj stále nedostatočný. V SR sa vyčleňuje nižší objem výdavkov v porovnaní s EÚ 15 a EÚ 25, dokonca v porovnaní s jednotlivými členskými štátmi EÚ sú výdavky na výskum a vývoj na Slovensku jedny z najnižších a v posledných rokoch majú klesajúcu tendenciu. V roku 2004 dosiahli celkové výdavky na výskum a vývoj v Slovenskej republike 0,53 % z HDP, pričom tento podiel v ostatných rokoch stagnuje, prípadne klesá (v roku 2001 predstavoval podiel výdavkov na výskum a vývoj 0,64% z HDP).

Na základe týchto štatistík je zrejmé, že Slovensko je v oblasti vedy a výskumu v tieni iných krajín a na zlepšenie jeho pozície je potrebné skutočne uvedomiť si prínosy vedy a výskumu a upriamiť sa na ich dosahovanie. Napriek tomu, že Slovensko zaiste disponuje viacerými komparatívnymi výhodami, ako sú napríklad lacnejšia vedecká pracovná sila, strategická poloha, priaznivé trhové prostredie, sú v prospech vedy len málo využívané.

Príkladom na dosiahnutie spomínaného ďalekosiahleho a náročného cieľa môžu byť práve opatrenia a kroky krajín, v ktorých sa takýto cieľ dosiahol podarilo. Jedným z prostriedkov, ktorými sa v zahraničí podarilo zabezpečiť zvýšenie príťažlivosti regiónu, rozšírila sa jeho komparatívna výhoda, zaistil plynulejší transfer univerzitných vedeckých poznatkov do praxe, ako aj zamestnanosť vedeckých pracovníkov, bolo práve vybudovanie vedecko-technologických parkov.

centire